

F31.997

3

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

F

CK

სამსახურბუღალტრო სარეგისტრაციო განყოფილება

ქართული პრიუტის ახალი გარნიტური

„უნივერსიტეტი“

თბილისი

1965

F 31.997
3

ქართული შრიფტის ახალი გარნიტურა „უნივერსიტეტი“

ცოტა რამ ქართული წერის ისტორიიდან

ქართული ეროვნული წერის უძველესი ნიმუშები მხოლოდ V საუკუნიდან არის მოღწეული. პირვანდელი ქართული ასოები სწორად იდგა სახზე და სიმაღლით ყველა ერთი ზომისა იყო, მაგრამ შემდეგ ზოგ მათგანს ბოლოები ჩამოუგრძელდა. საერთო შესახედობა ამ ასოების უმრავლესობას მრგვალი ჰქონდა, ამიტომ ამ სახის წერას მრგლოვანი დაერქვა. მთელი ანბანი 37 ასოსაგან შედგებოდა. თვითულ ასოს თავისი საკუთარი ბგერა შეესატყვისებოდა და ყოველი ბგერა თავისი საკუთარი ნიშნით გამოიხატებოდა. ეს მშვენიერი წესი ერთ შემთხვევაში იყო დარღვეული: უ რომ გამოეხატათ, საჭირო იყო ორი ნიშანი Q4. ამათგან პირველი (Q), ცალკე აღებული, ო იყო, მეორე კი (4), ისიც ცალკე აღებული, ვიწრო უ იყო, რომელიც წარმოდგებოდა, თუ უი ჯგუფი ერთ ხმოვნად წარმოითქმოდა. ამას გარდა, ე-სა და ო-ს მეორე სახის ნიშანიც ჰქონდათ, რომლებიც მხოლოდ გარკვეულ შემთხვევებში იხმარებოდა.

პირვანდელი ქართული ანბანი (დღევანდელი შესატყვისებით)

ა	ბ	გ	დ	ე	ვ	ზ	თ	ი	კ	ლ	მ	ნ	ო	პ
ყ	რ	ს	ტ	უ	ფ	ქ	ღ	ყ	შ	ჩ	ც	ძ	წ	ხ
ჯ	ღ	ყ	შ	ჩ	ც	ძ	წ	ხ	ჯ	ღ	ყ	შ	ჩ	ც
ძ	წ	ხ	ჯ	ღ	ყ	შ	ჩ	ც	ძ	წ	ხ	ჯ	ღ	ყ

ყველა ჩვენამდე მოღწეული ქართული წარწერა, ამოკვეთილი ქვაზე, თუ წიგნი, დაწერილი ეტრატზე (საწერად დამზადებულ ტყავზე) V-VIII საუკუნეებში, ამ მრგლოვანი ხელით არის შესრულებული. ამავე ხელით იწერებოდა ბევრი წიგნი IX-X-XI საუკუნეებშიც.

მაგრამ ერთ ხელნაწერში, რომელიც დაწერილია ეტრატზე 884 წელს პალესტინაში, იერუსალიმთან ახლოს მდებარე მონასტერში, და რომელიც ამჟამად სინას მთაზეა დაცული (ეგვიპტეში), ბოლოში ერთ გვერდზე მოიპოვება ცნობა, რომ ეს წიგნი იმრავალთაგანია მაკარი ლეთეთელმა შესწირა სინას მთას, სადაც ის-ის იყო ქართველებიც იწყებდნენ მოღვაწეობას. მთელი წიგნი მრგლოვანი ხელით არის დაწერილი, მაგრამ შეწირულების სიტყვები დაწერილია სხვა-ნაირი ასოებით, ე. წ. ნუსხურით, ე. ი. ძველი მრგლოვანისაგან წარმომდგარი კუთხოვანი ასოებით. IX საუკუნიდან მოყოლებული ეს ძველი კურსივი (კუთხოვანი წერა) ხდება ძირითად შრიფტად ქართულ ხელნაწერებში. X—XI საუკუნეებში დაწერილი წიგნების უმეტესობა ნუსხური ხელით არის შესრულებული.

ქართული ანბანი განვითარების მეორე ეტაპზე
(ნუსხური ხელი თანამედროვე შესატყვისებით)

=	ყ	უ	შ	ჯ	რ	ბ	ქ	თ	ვ	კ	ნ	ძ	რ	ა	ს	ჲ
ა	ბ	გ	დ	ე	ვ	ზ	თ	ი	კ	ლ	მ	ნ	ა	ო	პ	ჟ
ყ	ახ	ს	ღ	ყ	ფ	ქ	რ	ყ	ყ	ქ	ღ	ჟ	ფ	ვ	ღ	ყ
ქ	რ	ხ	ტ	ჯ	ვ	ქ	ღ	უ	შ	ჩ	ც	ძ	წ	ჭ	ხ	ჯ
ჩ	წ	ძ														
ჩ	ჭ	ძ														

ნუსხური ასოების უმეტესობა შესახედავად კუთხოვანია. როგორც ვთქვით, ეს ხელი წარმოიშვა მრგლოვანისაგან და მისგან იმითაც განსხვავდება, რომ სიმაღლის მიხედვით ასოები ოთხ ჯგუფად იყოფა: ზოგი ასო შუაზე იწერება, ზოგი ზემოთ ადის, ზოგი ქვემოთ ჩამოდის, ზოგსაც მთელი სიმაღლე უჭირავს.

ორიოდე საუკუნის შემდეგ, XI საუკუნეში, ნუსხურისაგან წარმოიშვა ახალი სახის წერა, ე. წ. მხედრული, რომელიც თავდაპირველად ახლოს იდგა ნუსხურთან, მაგრამ შემდეგ თანდათან ისე დაშორდა მას, რომ ასოებმა თითქმის სრულიად სხვა სახე მიიღო, ვიდრე ძველად მქონდათ.

ნუსხური ასოები დახრილი იყო და კუთხოვანი. მხედრულში ასოები გასწორდა, ოთხ ხაზს შუა მოქცეულ კუთხოვან ნაწილებს კუთხე-

158 2212 ყყ (-2)

ები მოეშალა და მომრგვალდა, ძირს დაშვებული ხაზები კი მოუკაუჭდა მარცხნივ. ერთი თვისება მაინც გამოჰყვა ამ ახალ ქართულ წერას ნუსხურისაგან: ასოები სიმაღლის მიხედვით ოთხგვარია: შუაზე საწერი (ა ი თ ო), საზედაო (ბ ზ მ ნ და სხვ.), საქვედაო (გ დ ე ვ და სხვ.) და მთელი სიმაღლის მქონე (ქ წ ჭ). ამგვარად, ისტორიულად ქართული ანბანი ორნაირი შემუშავდა: ძველი და ახალი. ძველი IV საუკუნიდან მოდის, ახალი — XI-იდან. ახალი ვადმოკეთდა ძველისაგან (უფრო ზედმიწევნით: ძველის იმ სახისაგან, რომელსაც ნუსხური ჰქვია). ძველი წერა (მრგლოვანი და ნუსხური) საეკლესიო მიზნებისათვის დარჩა, აგრეთვე წარწერებისთვისაც, საყოველთაო ხმარებისთვის კი ახალი წერა დამკვიდრდა. ძველ წერას მისდევდნენ ეკლესიის მსახურნი, ამგვარი ასოების წერა და კითხვა ხუცებმა იცოდნენ და ამიტომ ხუცური დაერქვა, საერო მწერლობისთვის გამოყენებულ ანბანს კი დაერქვა მხედრული.

ასეთი დიდი ცვლილება არც ერთ სხვა ერის წერაში არ მომხდარა. თუ რამდენად დაშორდა ძველ ქართულ წერას ახალი, იმით შევიძლება გავითვალისწინოთ, რომ პირველი ასო ა ძველ უმარცვლო ი-ს (იოტას, ა-ს) დაემსგავსა (ა ა), ხოლო ყ — ძველ შ-ს (ყ ყ). ერთად-ერთი ასო, რომელიც არ შეცვლილა საუკუნეთა განმავლობაში, ეს არის ს, რომლის სტამბური სახე დღესაც ისეთივეა, რაც მეზუთე საუკუნის წარწერებისა. რომ ძველი წარწერა ან წიგნი ქართულია, ამ ასოთი გამოიყნობს ყველა, ისიც კი, ვინც ძველი ქართულის კითხვა არ იცის.

ცოტა რამ ქართული წიგნის ბეჭდვის ისტორიიდან

ქართული წიგნი სტამბური წესით პირველად 1629 წ. დაიბეჭდა რომს, იტალიაში. ეს იყო ლოცვანი და ქართულ-იტალიური ლექსიკონი. მათში ნახმარი ასოები მხედრულია.

არჩილმა რომ 1705 წ. მოსკოვს დაბეჭდა დავითნი, იქ უკვე ასოები ძველია (ხუცური). ვახტანგმა რომ სტამბა დააარსა თბილისში. მან ამ სტამბას ორივე სახის ქართული ასოები მოუტრა, ძველიც და ახალიც. ძველით აიწყო და დაიბეჭდა სახარება და სამოციქულო 1709 წ., ახლით კი — დავითნი 1711 წ. და „ვეფხისტყაოსანი“ 1712 წ. შემდეგში საეკლესიო წიგნები უმეტესად ძველი ასოებით იბეჭდებოდა, საერო — ახლით.

ვახტანგის სტამბა დაიღუპა თურქების შემოსევის დროს თბილისში 1723 წ., სტამბა განაახლა ერეკლე II-მ 1749 წ., მაგრამ იგი მცირე ხნით და მოუწყობელი. მხოლოდ 1781-82 წლებში მოხდა სტამბის გაფართოება, ხელახლა გაკეთდა შრიფტები როგორც საეკლესიო წიგნებისთვის (ხუცური), ისე საეროსთვის (მხედრული). ამ სტამბაში მრავალი წიგნი დაიბეჭდა დიდი ტირაჟით (მაგ., სახარება 1786 წ., სა-მოციქულო 1791 წ.), მაგრამ ეს სტამბაც განადგურდა ალა-მაჰმად-ხანის ჯარების შემოსევის დროს 1795 წ.

რუსეთთან შეერთების შემდეგ წიგნების ბეჭდვა თბილისში განახლდა 1814 წლიდან. 1819 წ. გამოსული «საქართველოს გაზეთი» მხედრული შრიფტით არის დაბეჭდილი. საეკლესიო წიგნები კი იბეჭდებოდა ხუცური შრიფტით ქუთაისში (1810 წლამდის), საჩხერეს (1817 წ.) ან მოსკოვს (თვენი 1805, სახარება 1823, ახალი აღთქმა 1816 და სხვ.).

რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიამ შექმნა ქართული შრიფტი, რომელსაც «აკადემიური» ეწოდა. იმით არის დაბეჭდილი, მაგ., «ვეფხისტყაოსანი» (1841, 1846, 1860), «ქართლის ცხოვრება» (1849) და სხვ.

1864 წ. ვენაში ჩამოასხმევინეს ახალი ქართული შრიფტი, რომელსაც ვენური ეწოდა და რომელიც დღესაც ძირითადი შრიფტია ქართულ წიგნებსა და ჟურნალ-გაზეთებში.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ჩვენში, ქართული კულტურის საერთო წინსვლასთან ერთად, სტამბის საქმეც უკეთ წარმართა, რაც, სხვათა შორის, იმით გამოიხატა, რომ ხელით წყობის გვერდით მანქანით წყობაც განჩნდა.

პირველი სალინოტიპო მატრიცები ვენური შრიფტის მიხედვით ბერლინში დაუკვეთეს 1932 წ., მაგრამ, როცა ასეთი მატრიცების კეთების საქმე საბჭოთა კავშირშიც მოგვარდა, ესევე ქართული ვენური შრიფტი ლინოტიპს შეუწყო მხატვარმა ფ. ტაგიროვმა 1939 წ., ხოლო მონოტიპს — მხატვარმა ი. სლუცკერმა 1958 წ.. 1947 წლიდან პოლიგრაფიისა და გამომცემლობათა საქმის სამმართველოსთან შეიქმნა საექსპერიმენტო ლაბორატორია, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ქართული შრიფტის კომიტეტი. აქ გაკეთდა ახალი მხედრული შრიფტი «მკაფიო», აგრეთვე ვიწრო გარნიტური და სატიტულო შრიფტები (მხატვარი ბ. გორდენიანი). მაგრამ ეს ლაბორატორია მცირე და ვერ აუღის მოთხოვნებს, რომელსაც მას უყენებს გამაღებელი ცხოვრება. განსაკუთრებით საგრძნობია სამეცნიერო მიზნებისთვის საჭირო შრიფტების უქონლობა.

მეცნიერება საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დროს სწრაფად განვითარდა და იგი დიდ მოთხოვნებს უყენებს სასტამბო საქმეს, კერძოდ შრიფტების მეურნეობას. ისტორიულ-ფილოლოგიური ფაქულტეტები და პუბლიცისტური საკვლევამდებო ინსტიტუტები მწვავედ გრძნობენ, რომ სტამბებს არ გააჩნია საჭირო შრიფტი. ამ მხრივ გამოჩაღების არ წარმოადგენს არც უნივერსიტეტის სტამბა და არც მეცნიერებათა აკადემიისა, ამიტომ გასაკვირველი არაა, რომ მეტად გამძლეულია და შეფერხებული ზოგიერთი ტექსტის აწყობა, როგორცაა, მაგ., წარწერები, ესა თუ ის ისტორიული და ლიტერატურული ძეგლი, დიალექტოლოგიური გამოკვლევა და სხვ. ხელით წყობა, რა თქმა უნდა, კიდევ დარჩება სტამბებში, მაგრამ უკვე დროა, რომ მანქანით წყობაზე გადავიდეთ რთული ტექსტის წყობის დროსაც. ამით დამქარდება მნიშვნელოვანი ძეგლების გამოქვეყნება და ხელი შეეწყობა მეცნიერების წინსვლას.

ორიოდე სიტყვა ქართული შრიფტის

ახალი გარნიტურის შექმნის ისტორიიდან

ზემოხსენებული ნაკლის გამოსწორების მიზნით თბილისის უნივერსიტეტის ძველი ქართული ენის კათედრამ განიზრახა, შექმნა ქართული შრიფტის ისეთი გარნიტური, რომელიც საშუალებას მოგვცემს ადვილად ავაწყოთ მანქანით ლექსიკონები, ისტორიული და ლიტერატურული ძეგლები, წარწერები და დიალექტოლოგიური ტექსტები, რომელთაც ბევრი დამატებითი ნიშანი სჭირდება. ამ განზრახვის გულ-თბილად შეხვდა უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობა (რექტორი პროფ. ა. ხარაძე). საქართველოს სტამბებში უფრო ლინოტიპებით აწყობენ, მონოტიპი იშვიათია. ამიტომ უპირატესობა მიეცა სალინოტიპო მატრიცების შექმნას.

ახალი გარნიტურის შრიფტის პროექტის დასამზადებლად მოწვეულ იქნა (1962 წ. ნოემბერში) მხატვარი ა. დუმბაძე, რომელმაც ძველი ქართული ენის კათედრის გამგის პროფ. ა. შანიძის ხელმძღვანელობით დახატა როგორც ძველად ხმარებული ქართული ასოები, ისე დღევანდელი, თანაც იმ ვარაუდით, რომ შეიძლებოდა მათი ერთიმეორეში გარევა. მხატვრის მიერ წარმოდგენილი ვარიანტი ზოგიერთი შესწორებით მოწონებულ იქნა კათედრის მიერ, მაგრამ საბოლოო სახე ასოებმა მიიღო პოლიგრაფიული მანქანათმშენებლობის («პოლიგრაფმაშის») კვლევითი ინსტიტუტის განსაკუთრებულ

ფორმათა შრიფტების ლაბორატორიის თანამშრომლებთან კონსულტაციის შემდეგ მოსკოვში.

აწყობის შექმნისასაც რომ უფრო ნაყოფიერი ყოფილიყო, საჭირო იყო, რომ ლინოტიპის კლავიატურაზე მოთავსებულიყო რაც შეიძლება მეტი რაოდენობა ასოებისა, ე. ი. რომ მათი მატრიცები ლინოტიპის ბუდეში («მაღაზიაში») ყოფილიყო მოთავსებული და არ მოქცეულიყო გარეთ, ხელით საწყობ მატრიცებს შორის, რომელთაც «დაკიდულებს» ეძახიან. ეს შესაძლებელი აღმოჩნდა იმის გამო, რომ თითო მატრიცაზე ორ-ორი ნიშანი მოთავსდა. ამასთანავე საჭირო იყო, პირველ ყოვლისა, დაეყრდნობოდათ უკვე არსებულ კლავიატურას, რომ ამწყობს მისი ხელახლა სწავლა არ დასჭირებოდა. ლინოტიპის ტექნიკა მოითხოვს, რომ ერთისა და იმავე მატრიცის ორივე ასო ერთისა და იმავე სივანისა იყოს. ეს კი რამდენადმე საქმეს გვიართულებდა, რადგანაც ნუსხურის ზოგი ასო მეტია ან ნაკლები სათანადო მხედრულისაზე. ამიტომ იძულებული გავხდით ასეთი განსხვავებული ასოები ნუსხურისა სხვა მატრიცაზე მოგვეთავსებინა. ამას გარდა, უნდა მოგვენახა ადგილი წარწერებსა და ძველ ტექსტებში სახმარებელი დამატებითი ასოებისათვის, რომელთაც თავისი შესატყვისი მხედრულშიც აქვთ. ამას ერთოდა კიდევ საკმაო რაოდენობა დიალექტოლოგიური ნიშნებისა, რომლებიც აგრეთვე კლავიატურაზე უნდა მოთავსებულიყო. საამისოდ ნაწილობრივ გამოვიყენეთ მეორე ადგილები ციფრებისა და სასუნეი ნიშნებისა. ამან საკმაოდ შეგვიწყო ხელი და თითქმის ყველა ნიშანი მოთავსდა ლინოტიპის საკანალო მატრიცებზე. ამ საქმეში დახმარება გაგვიწიეს «პოლიგრაფმაშის» კვლევითი ინსტიტუტის თანამშრომლებმა: ფ. ტაგიროვმა, ლ. კუზნეცოვამ და ი. სლუცკერმა. მხატვარ ა. დუმბაძეს მოუხდა, გადაემუშაებინა პირვანდელი პროექტი და მთელი შრიფტი მოეყვანა მწყობრ სისტემაში როგორც ტექნიკური თვალსაზრისით, ისე მხატვრულით.

თათბირზე, რომელიც უნივერსიტეტის ძველი ქართული ენის კათედრის გამგემ მოიწვია მოსკოვში 1963 წ. 18 სექტემბერს ზემოაღნიშნული პირების მონაწილეობით, საბოლოოდ გადაწყდა საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია ლინოტიპის გამოყენებასთან ზოგიერთი სახის სამეცნიერო ლიტერატურის ასაწყობად ქართულ ენაზე. ამ თათბირზე დამტკიცებული პროექტი ასოთა ნახაზებისა და კლავიატურის სქემისა გადაეცა «პოლიგრაფმაშის» ინსტიტუტს, რომ მას დაეშაბდებინა ხელით საწყობი შრიფტის მატრიცები და სათანადო დოკუმენტაცია შეედგინა ლინოტიპის მატრიცებისათვის. ხელით

საწყობი შრიფტის მატრიცები უნივერსიტეტმა მიიღო 1964 წ. აპრილში და გადასცა შრიფტის ჩამოსახსმელ ქარხანას (თბილისში), რომელმაც ჩამოსახსა ასოები, სოლო მოსკოვიდან მიღებული ნახაზები და დოკუმენტაცია გადაეგზავნა სალინოტიპო მატრიცების დასამზადებლად პოლიგრაფიული მანქანათმშენებლობის ქარხანას ლენინგრადში. ქარხანაში აღმოჩნდა, რომ მოსკოვში დამზადებული ნახაზები და დოკუმენტაცია მთლად ისე არ იყო შედგენილი, როგორც საჭიროა, და მხატვარ ა. დუმბაძეს და ხელმძღვანელს მოუხდათ 1964 წ. აპრილის ბოლო რიცხვებში ლენინგრადს გაფრენა და ნაკლის გამოსწორება.

ამის შემდეგ ქარხანა შეუდგა დაკვეთის შესრულებას და 1964 წლის ბოლოსთვის დააშადა რამდენიმე კომპლექტი და 1965 წ. იანვარში გადმოუგზავნა უნივერსიტეტს.

პირველი წიგნი, რომელიც უნივერსიტეტის შრიფტით აიწყო, არის «ძველი ქართული ენის კათედრის შრომების» მე-9 ტომი. იგი აწყობილია ხელით, ლინოტიპით კი პირველად ეს წიგნაკი აიწყო.

უნივერსიტეტის შრიფტის დანიშნულება

უნივერსიტეტის გარნიტურის შრიფტი სპეციალური დანიშნულებისაა: აიწყოს ყოველგვარი ისტორიული და ლიტერატურული ქართული ტექსტი, უძველესი, ძველი, საშუალო, ახალი და უახლესი, აიწყოს რომელიც გინდა ანბანით, ძველით თუ ახლით, მათი ერთმანეთში გარევით თუ ცალკე-ცალკე. «ქართლის ცხოვრება», «ვეფხისტყაოსანი», «ამირან-დარეჯანიანი», «ვისრამიანი», «რუსუდანიანი», «როსტომიანი» და სხვა — ყველა შეიძლება აიწყოს ამ შრიფტით; ამითვე შეიძლება აიწყოს რომელიც გინდა ახალი მწერლობის წიგნი, ქურნალი თუ გაზეთი. მაგალითად, მიხეილ ჯავახიშვილის «არსენა მარაბდელი» ისევე შეიძლება აიწყოს და დაიბეჭდოს დღევანდელი ასოებით, როგორც უძველესი ხანმეტი ტექსტები ძველი ასოებით, ან «ქებათა-ქების» თარგმანების შერეული (მხედრულ-ზუცური) ტექსტი მე-12 საუკუნის ხელნაწერიდან.

ვთქვათ, გსურთ გამოსცეთ სამეცნიერო მიზნით დიალექტოლოგიური ტექსტები, ხალხური ლექსები და ეთნოგრაფიული ჩანაწერები სხვადასხვა კუთხიდან (ხევსურული, თუშური, ფშაური, სვანური, ჭანურ-მეგრული). უნივერსიტეტის შრიფტი აქაც გაგიწევთ კარგ სამსახურს. ვთქვათ, ლინოტიპით იწყობა თქვენი გამოკვლევა თუშურის, სვანურის ან მეგრულის შესახებ, ან კიდევ «ვეფხისტყაოსნის»

ან სხვა რომელიმე ძველი ძეგლის შესახებ, სადაც დამატებითი ასო-
ებია საჭირო. უნივერსიტეტის გარნიტურის შრიფტი საშუალებას
მოგცემს, იხმართ თქვენს გამოველვაში როგორც ძველი, ისე
დიალექტოლოგიური სიტყვები, რომლებშიც ურევია გადავარდნილი
ან სპეციფიკური ბგერების გამოსახატავი ნიშნები.

ამგვარად, ქართული შრიფტების ღარიბ ასორტიმენტს შევმატა
ერთი ახალი შრიფტი, რომელიც სამი ზომისა გაკეთდა (ვეგელი 8, 10,
12) ხელით წყობისთვისაც და ლინოტიპით წყობისთვისაც.

ა ა ს ს კ ა ჩ დ რ ტ ც ც ფ ფ მ ი ნ მ მ ტ ბ ს მ ს მ ს მ ს მ
ე უ უ მ ი ლ / ლ ქ ჩ შ ე გ ზ ნ მ ი რ უ ა ო ა ო ო ო ო ო ო ო ო
ნ ნ ვ ვ ბ ე გ მ
მ მ ო / ო თ თ მ
ი ი მ მ რ რ მ
ს ს მ მ დ დ მ
ა ა ყ ყ ვ ვ გ გ რ რ მ
--/-- L V X

კლავიატურა

მოცულობის მხრივ უნივერსიტეტის გარნიტურის მხედრული
შრიფტი სხვა შრიფტებზე უფრო მჭიდროა და მეტ ტექსტს იტევს.
ვავეცნოთ კლავიატურას და მოვიყვანოთ უნივერსიტეტის გარ-
ნიტურით აწყობილი ნიმუშები.

მ ხ ე დ რ უ ლ ი

მხედრულის ძირითადი 33 ასო კლავიატურაზე იმგვარად ევა მო-
თავსებული, როგორც სხვა ქართული გარნიტურის შრიფტების შესა-
ბამისი ასოები (ვენურისა, მკაფიოსი).

ხმარებიდან გამოსული დამატებითი ნიშნები (შ ა ვ ჯ მ ქ ჟ
ფ) მოთავსებულია ქვედა რეგისტრზე კლავიატურის შუაზე და მარ-
ჯენივ ამგვარად:

შ/შ-(ბ) -/ა ა/ვ ი/ვ ჟ/შ-(ფ) ჟ/შ-(ვ) შ/შ-(დ)

არც ერთი მხედრული ასო დაკიდულეში არ არის გატანილი,
ყველა კლავიატურაზეა, ე. ი. ყველა ასოს მატრიცა საკანალოა.

მ თ ა ე რ უ ლ ი

ძველი მთავრულის ძირითადი 32 ასო კლავიატურაზე იმგვარად-
ევა მოთავსებული, როგორც მხედრული მთავრულის შესატყვისი
ასოები. 33-ე ასო, მთავრული პ, მხედრულში დაკიდულეშია გადაყუ-
ანილი, ძველი მთავრული მ კი, ს, მთავრული ლ-ს ქვეშ არის მო-
თავსებული: ზ/ზ-(ლ/მ).

ძველი მთავრულისათვის აუცილებლად საჭირო დამატებითი 5 ასო
(ჩ ბ გ დ მ) მარჯვენა მხარეს არის მოთავსებული მეორე რე-
გისტრზე:

მ/ჩ-(შ/შ) ტ/ბ-(ა/ა) რ/გ-(ვ/ვ) ჟ/ყ-(ქ/ქ) ო/ბ-(უ/უ)

ამათ ემატება ქანწილი, რომელიც ასოთა რიცხვში არ შედის, მაგ-
რამ ძალიან საჭიროა წარწერებისათვის; იგი მთავრული ჯ-ს ქვეშ
არის მოთავსებული: ჯ/ქ.

უნდა ვიცოდეთ, რომ ძველი მ(შ) მოყვანილობით დღევანდელ
ყ-ს ჰგავს.

ძველ ქართულში, მე-12 საუკუნემდე, უ ორი ასოთი იწერებო-
და (ღ4), მე-12 საუკუნიდან მის ნაცვლად იხმარებოდა ო-ს ვარიან-

ორთიჭიშენი

- ღომა სიძთერთუ ნამინეფე გონთი ორთიჭიშენი?
- ღივაღეფეს გოქთი. დაღეფეს ოფშა ორთიჭი ორტუ, ვა მიშ-ქურტუ.
- ნაქელე ოგნი, დაღეფეს ოფშა ორთიჭი ორტუ?
- ავშამ-უსტი კონქშეფე მიწვეს.
- ოზორიშა მუნდეს გოათი?
- ღომა ჰიქელე მოქთი-სის აემაშა ქუ საათ ორტუ.
- ნაკუ თანა გაჭოფასერტუ ორთიჭი?
- ეჩი თანა ოფჭოფარტუ.

სტამბათა და გამომცემლობათა ხელმძღვანელებისა და ქურნალ-გაზეთების რედაქციების საყურადღებოდ

«უნივერსიტეტის» გარნიტურის ხელით საწყობი შრიფტის შექმნა შეიძლება თბილისის შრიფტის ჩამოსასხმელ ქარხანაში (თბილისი, ღვინის აღმართი, № 23, ტელ. 4-00-14). უნდა შეეწეროს, მთელი კომპლექტია საჭირო (როგორც ძველი მთავრული და ნუსხური, ისე მხედრული), თუ მარტო მხედრული მთავრულითურთ, თუ მარტო მხედრული გინდათ დაუკვეთოთ, მოპყვეს ყველა დამატებითი ასო (მათ შორის დიალექტოლოგიური ნიშნებიც), თუ მხოლოდ ძველი ტექსტებისათვის საჭირონი (შ ა ჯ კ შ ჯ ფ). დასახელებულ იქნეს კვანძებიც (12, 10, 8).

სადანოტიპო მატრიცების გამოწერა შეიძლება ბეჭდვითი სიტყვის კომიტეტის მომარაგება-ვასალების სამმართველოში (თბილისი, მარჯანიშვილის ქ. № 26, ტელ. 5-28-06) ან ღვინვარაღის პოლიგრაფიული მანქანათმშენებლობის ქარხნიდან: Ленинград—22, ул. Литераторов, 11. Завод полиграфического машиностроения. ქარხანას უნდა შეეწეროს, რომ გსურთ შეიძინოთ матрицы грузинской университетской гарнитуры იმის აღნიშვნით თუ რომელი კვანძისა და რამდენი კომპლექტია საჭირო.

F 31.992 3

რედაქტორი ა. შანბიძე

Новая гарнитура грузинского шрифта

«Университетская»

(На грузинском языке)

Тбилиси—1965

უზსპო

შეკვეთა № 559

ყე 01671

ტირაჟი 300

თბილისის უნივერსიტეტის სტამბა, თბილისი, ი. ჯავახიშვილის პროსპექტი, 1.
Тизография Тбилисского университета, Тбилиси, проспект И. Чавчавадзе, 1.